

## SVETI VEČER Z GOZDARJEM KOTARJEM

Teden dni pred prazniki je bilo. Ravno sem otresal sneg po sadnem drevju, ko se je gozdar Janko Kotar vračal po stezi domov. Sredi kočevskih gozdov, malo pod Rogom, ima svojo kočo. Nihče ne ve, koliko je star. Saj govori le z malokaterim. Najbolj ga razume Bari, njegov veliki pes z rjavo dlako in z očmi, ki se pri luči svetijo ko jantar.

»Dober dan,« sem ga pozdravil pa takoj nadaljeval: »Božičnico bomo napravili, gospod gozdar.« Pokimal je tako, da nisem vedel, ali bi mu še kaj povedal ali ne. Pogledal je v psa, ostru guba od nosa do konca usten se mu je nekoliko ublažila, zato sem ga prosil: »Veste, lepo smrečico bi rad, če bi določili, kje jo smem posekati.« Zamrmral je skozi sive brke in brado, ne vem točno kaj, razumel sem le, da jo bo sam prinesel. »Že petdeset let nimam več božičnega drevesca«, je še pristavil.

Povabil sem ga, naj pride še on k šolski božičnici. Prikimal je zopet, pogledal Barija, privzdignil na pol klobuk in počasi izginil v gozd, ki se začena takoj za šolskim vrtom. »Le kaj dela sam vsa ta leta, dve uri hoda oddaljen od vsake naselbine? Je res že za vse otopel? So mar spomini, ki ga vežejo na ono polpodrto hišo, tako močni, da ga vse drugo ne zanima več?« Tako sem mislil in še dolgo v duhu spremljal redkobesednega gozdarja Kotarja z Roga. Zunaj pa so se — kot razigrana mladost — topli sneženi kosmi... \*

Ves dan pred svetim večerom sem nestrpnost čakal na smrečico. Saj ne gre nihče pri nas od doma, če pade do dva metra snega. Naenkrat sem zaslišal v šolski veži težke korake. Bil je gozdar Janko s krasno smrečico preko rame. Tih kakor vedno mi je pomagal, da sva jo nasadila. Nato sem jo začel krasiti s svečkami, okraski, sladkarijo in vso prepredele z belimi in zlatimi lasmi. Ves čas je stal gozdar pri peči in gledal psa, ki se je vlegel z glavo na

njegov škorenj. Jaz sem nadaljeval z delom. Ko se je zvečerilo, je bilo vse gotovo.

Moji mali so začeli prihajati v razred. Vse na njih je bilo polno ivja in oči so se jim blestele v skritem pričakanju in iskrenem božičnem razpoloženju. Starši so se postavili ob steno, le tam okoli gozdarja je bilo dovolj prostora.

Potem pa se je pričelo, kakor povsod, po vsem svetu.

»Sveta noč, blažena noč...

Nažgal sem svečke. Pristopil je gozdar Janko in pomagal. V njegovih očeh je ležalo nekaj bolnega in roka se mu je pri prižiganju nalahno tresla.

Nato so otroci deklamirali pesmi, da je staršem kar vidno rasel ponos. Še kaj? Seveda, razdelili smo darila; vsi so prišli na vrsto. Vesele oči, smeh, dobra volja in zahvalna molitev so nas povezali v nepozabne, zlate minute. Kmalu nato so se moji mali jeli poslavljati, starši so voščili dobre praznike, veselo svidenje v novem letu in počasi odšli.

Le gozdar je še ostal. Sklenila sva, da pojdeva skupno k polnočnici. Kar nerodno mi je bilo tiho sedeti, zato sem sprožil pogovor:

»Veste, gospod gozdar, ko sem še jaz hodil v osnovno šolo, med svetovno vojno, smo imeli tudi božičnico. Vsi smo dobili čevlje, samo podplati so bili leseni. Cokle smo jim rekli. Grozno težko smo hodili v njih, ker se jih je sneg tako prijemal. Pa se vseeno človek rad spominja skupnih svetih večerov.«

Gozdar je trudno vstal in začel ugašati svečke. Le ono na vrhu je pustil, da je metala sence drevesca po vseh kotih prostrane šolske sobe. Ko je sedel nazaj na svoje mesto, je začel pripovedovati naglo, hitro, kakor bi se bal, da ne bo česa pozabil:

»Toliko sem bil star, kakor ti mali, ki so bili pravkar tu. Obe moji sestrici pa sta bili še manjši. Oče je ležal bolan v sobi in soseda mu je stregla, ker matere nismo več imeli. Otroci smo v kuhinji otepali koruzne žgance in mleko za večerjo. Takrat je prišla soseda iz sobe in rekla kar v prazno: »Otroci, oče so umrli...«

»Mene je stisnilo v grlu, druga sestra je začela jokati, najmlajša pa je rekla po svoji pameti: — ,Pa ravno danes, ko je svet večer!«

»Po onem letu smo imeli doma vedno božično drevesce. Samo pokrivali smo ga vselej s črnimi, ne z belimi lasmi. Sploh ne vem, kako smo mogli živeti. Čez petnajst let sta sestri odšli v Ameriko. Lepo jima je šlo. Poslali sta še meni denar za vozovnico, da bi se izselil za njima. Ravno sem urejeval vse potrebno za pot in mislil, da je to zadnji večer, ki ga praznujem sam. Proti večeru sem dobil pismo. Bilo je iz Amerike, vse polno žigov in pečatov je imelo. Nisem ga prebral do konca. Vem le, da je stalo notri, da je avto povozil moji sestri in da sta v bolnici umrli. Ta tujina...«

Njegov glas je bil truden. Ves čas je vlekel kratko pipo, v kateri je ža-

relo ognjeno rdeče in barvalo njegovo sivo brado in brke. Pri nogah mu je ležal Bari.

»Potem sem prevzel službo gozdarja in prosil kam daleč. Tu, v Rogu sem doma. Vsi spomini na dom, na očeta, na sestri, vse je tu gori. Da, spomini, kajne, Bari«, je ponavljal in se odpravljaj na pot. Zdelo se mi je, da ga je pes razumel. Pritisnil je glavo k njegovemu kolenu.

Zunaj je zvonilo in razlivalo po vsem tistem belem svetu pesem o Miru, Ljubezni, Sreči.

V visokem snegu sva delala gaz po bližnjicah k župni cerkvi. Vso pot sva molčala. Še danes ne vem, zakaj.

## DEČEK MED SMREČICAMI

Nihče od mož, ki so v norveškem mestecu Skibottenu nakladali na sani smrečice in smrekove vejice, ni opazil drobnega dečka, ki je z žarečimi očmi opazoval njihovo delo. Bilo je to leta 1848., nekaj dni pred božičnim večerom. Temnozeleno smrečje je bilo namenjeno v mesto Tromsö za božični okras hiš in stanovanj in sani bi morale ponoči odriniti na pot. Še poslovilni požirek so si možje privoščili v bližnji gostilnici, zakaj pretekel bo najmanj teden, preden bodo zopet doma. In odpravili so se v temno in mrzlo zimsko noč na pot. Ko so sani neslišno in enakomerno drčale po belem snegu, se je zdelo enemu od mož, da sliši tiho ječanje. Toda skoraj gotovo se je zmotil, zakaj nikogar ni bilo videti daleč naokrog. Prišli so v Tromsö in jeli na velikem božičnem trgu odkladati smrečje. Kaj so zdaj opazili na dnu sani? Med zelenjem je ležal tam

nezavesten droben dečko. Stali so okoli slepega potnika, ki je ves otrpel ležal pred njimi, in niso vedeli ne kod ne kam. »Kaj se je zgodilo?« so jeli spraševati prebivalci Tromsöja, ki so prišli kupovat smrečje in se radovedno gnetli k sanem. Tedaj je naenkrat planila k sanem neka žena in zavpila: »Jona! Moj mali Jona!« Bil je to Jonas Lie, poznejši znameniti norveški pisatelj, ki se je od hrepenenja, da bi preživel božič doma, vtihotapil v sani med smrečje, ki naj bi ga pripeljale v njegov rojstni kraj k mami in očetu. Starši so poslali namreč dečka, ki je bil precej bolehen, k sorodnikom v Skibotten, ker tam podnebje ni tako mrzlo in ostro. Toda Jona božiča ni hotel preživeti v tujini. Še kot dozorel mož je pozneje pripovedoval večkrat svojim prijateljem o tisti božični vožnji, kako je bil lačen in premražen na saneh in kako se je prebudil v mehki topli posteljici, preko katere sta se sklanjala oče in mati in sta ga srečna opazovala — kakor najlepše božično darilo.